لەیلا بژی ،
لەیلا بژی ،
لەیلا دێ بژی ،
هەر و هەر

لاوک و لۆرینا جگەرخوێن ، پیرەکەو قامیشلوو ،
ئەڕای بووکە ئازا و ئازیزەکەی کوردستان ،

لەیلا قاسم

کاروانسالاری خانمە گیان بەختکردوەکانی کوردستان

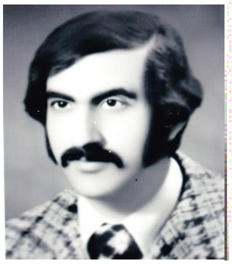

جەواد هەمەوەندی   ئازاد سلێمان   حەسەن حەمەڕەشی   نەریمان فوئاد

کۆ هەسارەی چوارینەی گەش و درەووشاوەی دەوری گەلاوێژی لەیلا .

بشنەفین جە ئەفسانە و داستانی لەیلا ، باش پەهلەوانی پەهلەوانانی کورد و کوردستان ، بووکی ئازای کوردستان و هێمای ئازایەتی . لەیلا جە ڕۆژی بووکێنی خوە ، خوە بە جل و بەرگی زەرد و سوور و ڕنگاورەنگ و ڕەنگینی کوردی ڕازانەوە ، ئەنگوستیلەی دڵەکەی بە یادگار ئەڕامان جێ هێشت ، چەپکەیەک کەزیەی خاوی بووکێنی دا پێمان هەتا وە ناو موزەخانەی دڵمان هەڵ گریمەی .

==============================

جە داستان و چیرۆکێکی فرە کۆن ، داپیرە و باپیرە ئەڕامان ئەوتن : هەبوو ، نەبوو ، شاریک هەبوو ، شارێک تووشی نەگبەتی و نەهامەتی بوو و هێزی ئەهریمەنی ژیانی خەڵکی ئەو شارەیان تیك دابوو . فریشتەی ئاهورایی فریای مەردمەکە کەفت و شارەکەی لە ئەهریمەنان پاک کردەوە . کە فرمانی ڕزگاری تواو بوو ، فریشتەکە ، یە چەپکە لە قژی خوٚی ڕنی و داگیە دەست مەردمەکە و وە پیان وەت ، هەر کاتێک پێویستتان بە من بوو یەک تاڵ لەو قژە هەڵ پرووزینن و دەم و دەس تێمەوە بوٚ لاتان .

کلکەوانەی نیاز ، چیروٚک و ئەفسانەی ئەو کلکەوانەیە کە داوای هەر چتێکی وەلێ بکرێتن (هەر نیازێک) دابینی ئەکات . ئەم کلکەوانە وەلای ئەفسانەیەل یۆنانیەی ئەکەفێتە ناو ئاو و گوم ئەوت . جە داستانی کوردواریچ ، ماسی گرێک ئەم کلکەوانە لە ناو سکێ ماسیەک ئەدۆزێتەوە و وەپی خەنی ئەبێتن .

==============================

لەیلا ، فریشەی یەزدانی ، جە ناو هەناو و دڵی شاهۆ و داڵاهوو ، مەکۆی یاران و یارانی ڕاستی ، هاتە دەشت ، مەشخەڵی تیشک ئاوێژی میدیا و میتان ، هۆر و کاویان ، تەمموورەکەی فاتمە خانمی لورستان وەدەست ، زنجیری پساند ، کۆتی شکاند ، شەوەوزنگ و تاریکی بەزاند . کلکەوانەکەی ، "کلکەوانەی نیاز"ی ناو داستان و ئەفسانەی کوردەواریە ؛ کەزیەکەی ، کەزیەی ئەو فریشتەی ڕزگاری یەی ئەو داستانەیە کە باو باپیران و کالە مێر و کالە زنان ، ئەڕامان ئەوتن .

خزمینە ، لەیلا بەتەنێ ناوێک نیە ، لەیلا دەنگ و هاواری پەنگ خواردووی هەزاران ساڵەی خانم یەل کوردەواریە کە بە ڕووی دێوەزمەی ڕەشی ئەهریمەنی شاری بەند کراوی ناو ئەفسانەکانا تەقیەوە . بزەی لەیلا ، بزە و پێکەنینی یەزدانی ژیان و بەردەوامیەتی ، ڕووی گرژ و قرێژی ئەهریمەن ئاسای دڵ و مێشک ڕەشانی زەمانەی ڕەش کرد و بە چۆکی دا هێنا . لەیلا تاکە گوڵی گەشە کە جە ناو زەلکاوی دواکەوتویی مێرمێرینە، ئەفسانە ئاسا پشکووت . لەیلا بە دەیان ساڵ ، بە قۆناخ مێژوویەک ، لە پێش بوو . لەیلا ، دایکە ئەنفال ، دایکە شنگالی ، دایکە پێشمەرگەیە ، دایەیە؛ لەیلا ، خوشکە هەڵبجەیی و گەرمیانی و بارزانی ، کۆبانی یە ، دادەیە ؛ لەیلا ، کەنیشکە ؛ لەیلا ، خزمە ، کەس و کارە ، ئازیزە ، گشت کەسە ؛ لەیلا هەڤالە ، هاوڕێ یە ؛ لەیلا پێشمەرگەیە و پێشمەرگەی کوردستان ؛ هۆ کورد و کوردستانیان ، لەیلا، بووکی کوردستانە ، گوڵی سەربەستی دیاری بووکێنی وەوی یە شیرینەکەی کوردستانە .

لەیلا زین ە ، " خەلاس کرنا مەزلووم ژ زالمان " دیاری بووکێنیەتی . پروانن ، زین لە لەیلا و لەیلا لە زین دا بناسنەوە .

حەتتا وەکو سالەکی تەمامی	هندی کو تەلەف دکی تەعامی
هندی کو ب دەر ددی لیباسان	هندی ڤەدەخونی عام و خاسان
هندی کو ب کەر دکی قوماشان	هندی کو بەلاڤ دکی مەعاشان
هەر ڕۆژی ب نییەتا غەزایێ	هندی کو گەلەک دکی عەتایێ
هندی کو تو ل تەختی رونی	هەر ڕۆژ تو جوندیان ڤەخونی
هندی کو تو پڕ دکی خەزینان	هندی کو شا دکی حەزینان

هندی کو غەنی دکی فەقیران   هندی کو رەها دکی ئەسیران
هندی د حکومەتێ خەبەر دی   هندی وەکو گرتی یان تو بەردی
هەر چی کو ژ بۆ خوەڕا دکی خەرج   هەرچی د خەزینەیان دکی دەرج
قەهرا وەکو دژمنان دەکەت دەفع   زەجرا وەکو زالمان دکەت رەفع
عەدلا کو ژ بۆ خودێ تو خاس کی   مەزلووم ژ زالمان خەلاس کی
سازێ کو د جەنگێ دا دبێژی   خونا ژ موخالیفان درێژی
حەتتا خورەکێ سەیێ شکاری   حەتتا عەلەفێ کەرێ د باری
شاهم ل تە بت وەسییەتا من   وان سەرف بکە ب نییەتا من
دا فەخر بکم ل پێشی زاڤا   شەرمەندە نەبم د وەقت و گاڤا

(**مەم و زین ، ئەحمەدی خانی**)

لەیلا ، هەسارەی بەیان بوو ، کاروانی لە کۆتایی شەو ئاگادار کردەوە ، زەنگی ڕۆژێکی نوێی لێ دا . لەیلا ، شەماڵی بەستەڵەک و سەهۆڵ بەندان شکێنی بەهار و خاکەلێوە بوو ، پەیامی خوێن جمان هانی ئەڕای گەل و هۆز . لەیلا ، گزنگ و تێشکی گەرم و ڕوونی هەتاو بوو ، پەیکەری نیوە سڕ و تەزیوی هۆزی گەرم داهێنا . لێ ، لێ ، کاروان خەوالوو ، کورە کاروانی دە خەوە بەردینە ، خوێن جمان ، نا ، هێژ فرەی مابوو ، سەرمای چلەی گاورە و بچووک و خاتوزمهەڕینی فرە خراو و قوویل پەیکەری هۆزی سڕ کردبوو ، لەیلا فرە زوو هات ، فرەیچ زوو چوو . ساڵانێکی پێ چوو هەتا بێچوە تەواری لەیلا ، باڵیان گرت و پەڕەوازە بوون و لە شەقەی باڵیان دا و لەیلا ئاسا ، دە بەرزایی و قووڵایی ئاسمانا و دە ناو ئەستێران ، لانە و هێلانەیان چێ کرد و درەوشانەوە .

باو ، خزمینە ، گەلی دە برادەرینە ، کەس و کارینە ، دەستە خوشک و هۆگرێن لەیلا ، گۆش دەینە پیرە هێژاکەی قامشلوو ، جگەرخوێن ، گۆرانی چرێتەی ئەڕای لەیلاکەی خۆی ، کچە میدیایی و میتانی .

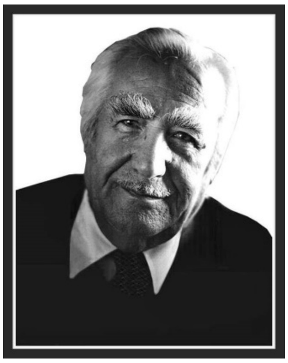

LEYLA ŞEHÎD

$êr, $êre, mêre yan Jlne
Nişan bi dest, Leyla mine
Polaye dil wek asine
Leyla kiye ?

Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

Leyla mine, Leyla welêt
Wê dil li min kir ar û pêt
Mizgîn li kurd roja me têt
Dijmin ji tirsan maye şêt
Leyla çiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

Sitêr ji ezman hate xwar
Zer bûn li min bax û bihar
Rabin ji xew ey xwendewar !
Tev mêr û jin bibne şiyar.
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

Daser te taca Erdeşer
Navê te dinvîsim bi zêr
Jin nû dibin wek şêr û mêr
Leyla çiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

Leyla keça *Mit* û *Meda*
Canê xwe da di ber me da
Bijîn heçi ko canfida
Xweş bin ji te jar û geda
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine

Leyla mine...

Leyla delal û pir çeleng
Leyla ciwan û şox û şeng
Xwe daye kuştin wek pileng
Şêre li nav kurd daye deng
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine...

Leyla çiraxa şevreşe
Wê rû li kurdan kir geşe
Kuştin bi me kurdan xweşe
Zordarî îdî nameşe
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine...

Bi wê li kurd ron bûye şev
Jin bûne wek Leyla me tev
Îdî nema hêjaye rev
Ey kurd de destan bidne hev!
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine...

Divêm li pey te bêm ejî
Çibkim bi ve jîna rijî ?
Xwînê nerêjî napijî
Leyla bijî,Leyla bijî ! …
Leyla çiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine...

Pir şerme ey xortên ciwan
Keç bêne kuştin pehlewan
Win jî temaşa kin li wan
Rûmet çiye ey xwendewan ?
Leyla çiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

Êrîş bikin rengê Ziya
Zû derkevin jorên çiya
Bigrin li ber dijmin riya
Ka: Hor û Mit u Midiya ?
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

Leyla bijî, sed aferin
Ji bo me bûye ol u din
Disa li min derbûn birîn
Hetta ciger min bûye xwîn
Leyla kiye ?
Leyla jine.
Leyla mine
Leyla mine ...

(CIGERXWÎN - DÎWANA - 6 - ŞEFAQ - 1986)

کاردۆخ

کۆمەڵەی یەکسانیی کوردستان

٦/ ٥/ ٢٠١٦